

Högsta domstolen
Box 2066
103 12 Stockholm

OC ./ Allmän åklagare angående utvisning

Svea hovrätts dom den 23 september 2024 i mål B 7253-24

Högsta domstolen, som har meddelat prövningstillstånd, har förelagt riksåklagaren att svara skriftligen på överklagandet. Följande anføres.

Min inställning

Jag bestrider ändring av hovrättens dom.

Bakgrund

OC, som är född i Sverige men inte är medborgare här, har dömts för mord till fängelse i sex år och tio månader. Han har utvisats ur Sverige med förbud att återvända hit. Överträdelse av förbudet kan medföra fängelse i högst ett år.

Hovrätten angav följande skäl för utvisningsbeslutet.

Hovrätten ansluter sig till det som tingsrätten har skrivit om förutsättningarna för att utvisa [OC]. I fråga om anknytningen till Sverige och medborgarlandet samt proportionaliteten av utvisningen tillägger hovrätten följande.

Att utvisa en person som har sin familj kvar i det utvisande landet utgör ett ingrepp i utlänningens och övriga familjemedlemmars familjeliv, vilket kan stå i strid med artikel 8 i Europakonventionen. Även i fråga om anknytning till landet i övrigt har den artikeln betydelse. Enligt artikel 8.2 har konventionsstater möjlighet att under vissa förutsättningar göra ingrepp i den enskildes privat- och familjeliv. En första förutsättning är att ingreppet har stöd i lag. Ingreppet ska också vara ägnat att tillgodose något av där angivna intressen, t.ex. den allmänna säkerheten eller förebyggandet av oordning eller brott. Det tredje kravet är att ingreppet ska vara nödvändigt i ett demokratiskt samhälle för att tillgodose detta intresse. Det innebär inte att ingreppet ska vara oundgängligt, men det ska finnas ett samhälleligt behov av det och det ska vara proportionerligt i förhållande till det legitima ändamål som eftersträvas. Varje land har ett visst utrymme för skönmässig bedömning av åtgärdens nödvändighet. (Se SOU 2021:61 s. 88 f.).

Vid grova brott eller upprepad brottslighet av relativt allvarligt slag har en utvisning ofta ansetts proportionerlig och förenlig med artikel 8 även vid långa vistelsetider i landet och när barn funnits med i bilden. Det har gällt även mindre grova brott än mord, som t.ex. grov misshandel, rån, grova narkotikabrott och våldtäkt. Vid bedömningarna har Europadomstolen även vägt in tidsperioden för utvisningen.

Europadomstolen har i sina överväganden när det gäller en åtgärds proportionalitet angett framför allt följande bedömningskriterier för de personer som inte har bildat egen familj

(se t.ex. Europadomstolens avgörande nr 1638/03 den 23 juni 2008 i mål mellan Maslov och Österrike punkten 71 och nr 20277/05 den 22 januari 2007 i mål mellan Hizir Kilic och Danmark):

- a) brottslighetens allvar och karaktär,
- b) den tid som brottslingen har varit i landet,
- c) den tid som förflutit sedan brottet och personens uppförande under den perioden,
- d) familjesituationen,
- e) nationaliteterna för de berörda och
- f) omfattningen av sociala, kulturella och familjära band till det land personen bor i och det land denne riskerar att utvisas till.

I mål där den dömde kommit till det utvisande landet som barn eller fötts där och har spenderat åtminstone större delen av tiden där utan att begå brott har domstolen uttalat att det krävs mycket starka skäl för att rättfärdiga en utvisning, särskilt om brottet begåtts när en person var underårig (Maslov mot Österrike p. 75). Europadomstolen har även uttalat att utvisningen ska ses som en sista utväg (a.a. p. 83). Det är också tydligt att Europadomstolen menar att våldsbrott ger starkare anledning till utvisning än andra brott (se t.ex. Maslov mot Österrike p. 81).

Avgörandet Hizir Kilic mot Danmark gällde grova våldsbrott begångna av en person som var född och uppvuxen i Danmark men turkisk medborgare. I Danmark bodde även hans föräldrar, syskon och andra släktingar. Familjen ägde en fastighet i Turkiet och Hizir Kilic hade spenderat längre semestrar där vartannat år. Han talade både turkiska och danska och hade släktingar även i Turkiet. Hizir Kilic hade tidigare dömts för flera fall av misshandel och ett rån när han som sjuuttonåring begick ett rånförsök och dråp. Det sista brottet begick han tillsammans med sin kusin Ferhat Kilic, som hade flyttat till Danmark som treåring och vars omständigheter i övrigt var liknande förutom att han var 17 år vid tiden för domen om utvisning medan Hizir hade hunnit fylla 19 år (se Ferhat Kilic mot Danmark den 22 januari 2007 nr 20730/05). Europadomstolen ansåg inte att någon av utvisningarna stred mot Europakonventionen.

De för målet relevanta kriterierna för proportionalitetsbedömningen enligt Europadomstolens uttalanden ovan gäller brottets karaktär, att OC är född här, hans familjesituation samt omfattningen av sociala, kulturella och familjemässiga band till Sverige respektive Gambia.

[OC] föddes i Sverige och är uppvuxen här. Hans mamma och syskon bor här. En yngre syster är svensk medborgare medan övriga familjen såvitt framkommit är medborgare i Gambia. Uppgifterna kring fadern är oklara, även för [OC] själv. [OC] talar svenska och, åtminstone i någon mån, wolof. Svenska myndigheter har registrerat honom som statslös, men det pass som har presenterats i målet och omständigheterna i övrigt medför att han kan betraktas som medborgare i Gambia.

[OC] har uppgett att han aldrig har varit utomlands, alltså inte heller i Gambia. Han uppger sig inte heller ha någon familj där. Det har framkommit uppgifter i målet om att en tanke var att han skulle använda det gambianska passet för att resa till Storbritannien eller Tyskland, där han har släktingar. [OC] begick mordet när han var 17 år och han fyller 19 år i december. [OC] har tidigare dömts för rån, grov stöld, vapenbrott (ringa brott), förargelseväckande beteende och häleri. Det har även framkommit att både han och hans bror är en del av en kriminell gruppering och att hans mamma lever med skyddade uppgifter. I utredningen förekommer chattinlägg där [OC] direkt efter mordet skriver "Ja har gjort allt i gatan i min ålder" och "Från bomb till skjutning till allt". [OC] har i omgångar omhändertagits av svenska myndigheter och enligt socialtjänsten har alla medel för att få honom på rätt väg uttömts.

Det brott [OC] har begått är det allvarligaste våldsbrottet. Mordet var dessutom välplanerat och ett led i ett gängkrig. [OC] har familjeband till sin mamma och sina syskon. Samtidigt har [OC] tidvis varit omhändertagen och då inte bött med familjen. Han har vid flera tillfällen avvikit från de placeringar han har haft, även från placering på SiS-hem. Han trivdes inte med placering på SiS och fick i stället ett stödboende utifrån sina behov. Omplaceringen skedde några veckor innan mordet, men visade sig direkt vara otillräcklig. [OC] har uppgett att han har gått i skolan. Han har sammanfattningsvis en anknytning till sin familj men förefaller i övrigt till stor del sakna social och kulturell anknytning till delar av samhället som inte innebär kriminalitet.

Att [OC] är född och uppvuxen i Sverige talar i sig emot att han ska utvisas. Det utgör emellertid inte något absolut hinder mot utvisning. I förarbetena till den nya lagstiftningen om utvisning på grund av brott beskrivs en förändrad brottslighet i Sverige där dödligt våld vid konflikter i den kriminella miljön har ökat samtidigt som medianåldern för gärningspersoner har sjunkit. Regeringen menade att den utvecklingen utgjorde skäl att avskaffa förbudet mot utvisning av den som kom till Sverige som ung (se prop. 2021/22:224 s. 54). Det brott som det är fråga om har alltså av lagstiftaren särskilt pekats ut som ett sådant där den unges tid i Sverige inte får avgörande betydelse för utvisningsfrågan. I propositionen görs även följande uttalande generellt om anknytningen till Sverige vid grovre brottslighet (a. prop. s. 127).

”Ju högre straffvärdet är desto starkare måste anknytningen vara för att utvisning inte ska ske. Ibland kan dock straffvärdet vara lågt men återfallsrisken påtaglig. I sådana fall kan utvisning många gånger komma i fråga även om den berörda personen har en inte obetydlig anknytning till Sverige. När straffvärdet vida överstiger straffvärdegränsen i 1 § - exempelvis vid allvarliga vålds- och sexualbrott, grova narkotika- och vapenbrott eller allvarlig brottslighet inom ramen för kriminella nätverk - bör utgångspunkten vara att utvisning ska ske om inte mycket starka skäl talar i motsatt riktning. Så kan bl.a. vara fallet om avlägsnandet skulle innebära ett avsevärt ingrepp i utlänningens familjeliv som går utöver det ingrepp som en utvisning regelmässigt innebär för den som t.ex. är gift eller har barn i landet.”

[OC] har, som framgår ovan, en haltande anknytning till det svenska samhället. Han saknar emellertid såvitt framkommit annan anknytning till Gambia än sitt medborgarskap och att han talar språket. Bristande anknytning till medborgarskapslandet har i två hovrättsdomar bidragit till att personer inte har utvisats. Göta hovrätt beslutade i dom den 1 september 2023 i mål nr B 2485-23 att inte utvisa en man som dömdes för bland annat grovt vapenbrott och grovt narkotikabrott. Den tilltalade hade återfallit i allvarlig brottslighet men bött i Sverige sedan han var 12 år, dvs. i 40 år. Domstolen konstaterade att han visserligen på grund av ett långvarigt missbruk och kriminellt liv inte hade arbetat under en stor del av tiden men att han inte hade någon anknytning till medborgarlandet och inte heller kunde språket där särskilt bra. I en dom den 8 september 2023 i mål nr B 9494-23 avslog även Svea hovrätt ett yrkande om utvisning. Den tilltalade hade kommit till Sverige när han var elva år och var vid tiden för domen 25 år. Han hade boende genom socialtjänstens försorg och hade nästan obefintliga band till hemlandet. Han dömdes för rån till ett och ett halvt års fängelse och hade tidigare dömts för bland annat grov misshandel. Hovrättens majoritet avslog yrkandet om utvisning. Två ledamöter var skiljaktiga och ville utvisa den tilltalade på grund av brottslighetens art och återfall i allvarlig brottslighet. De båda avgörandena skiljer sig alltså från förutsättningarna i det här målet genom att det i de fallen inte var fråga om lika allvarlig brottslighet eller gängkriminalitet men också för att de tilltalade var vuxna vid tiden för brotten.

Sammanfattningsvis talar brottsligheten, dess samband med gängkriminalitet och [OC:s] brist på anknytning till det svenska samhället för att han ska utvisas medan hans vistelsetid här, familjen, och den ringa anknytningen till Gambia talar emot utvisning. Hovrätten anser att brottslighetens karaktär jämte [OC:s] brist på hörsamhet inför myndigheternas agerande i det här fallet medför att han ska utvisas. Då han själv har haft

tankar på att lämna Sverige och familjen, om än inte för Gambia, förstår wolof och sannolikt kommer att vara runt 22 år vid tiden för utvisningens verkställighet väger hans bristfälliga anknytning till Gambia mindre tungt.

Enligt 8 a kap. 7 § utlänningslagen (2005:716) är utgångspunkten för återreseförbudets längd brottslighetens straffvärde. Utöver det kan domstolen beakta brottslighetens karaktär och risken för att utlänningen kommer att göra sig skyldig till fortsatt brottslighet här i landet. Domstolen får också ta hänsyn till utlänningens anknytning till Sverige och andra särskilda omständigheter som är hänförliga till honom eller henne. Omständigheterna kan göra att återreseförbudet blir längre eller kortare än vad som följer av straffvärdet. För straffvärden som överstiger fängelse två år är utgångspunkten livstids utvisning. Förutsättningarna att tidsbestämma utvisningsbeslut för brott som för en vuxen innebär livstids fängelse torde vara synnerligen begränsade. Mot bakgrund av brottets karaktär, [OC:s] tidigare brottslighet samt hans koppling till gängkriminalitet är risken för återfall i brott mycket hög. Likaså borde påfrestningen med anpassningen till det nya landet minska med tiden.

Hovrätten ändrar därför inte tingsrättens beslut att utvisa [oc] utan fastställer domen i denna del.

En ledamot i hovrätten var skiljaktig och ville tidsbegränsa återreseförbudet till tio år. Hon ansåg att omständigheterna att OC är född och uppvuxen här, att han har begått brottet innan han har blivit myndig samt att han nästan inte har någon relation alls till Gambia sammantaget medförde att det inte är proportionerligt att utvisa honom för all framtid (jfr Hovrättens för Västra Sverige dom den 2 maj 2023 i mål nr B 2246-23 och prop. 2021/22:224 s. 69). Den skiljaktiga ledamoten tyckte inte heller att det gick att bortse från att OC vid tiden för mordet inte bara var underårig utan dessutom omhändertagen av svenska myndigheter, som då hade ett ansvar för honom. Sammanfattningsvis förelåg det enligt den skiljaktiga meningen skäl att tidsbegränsa återreseförbudet.

Överklagande

OC har yrkat att Högsta domstolen ska sätta ned straffet och upphäva utvisningsbeslutet alternativt tidsbegränsa återreseförbudet. Han har gjort gällande att det finns anledning att ifrågasätta om utvisningen av honom är proportionerlig, eller om hans personliga förhållanden är sådana att de bör väga tyngre än skälen för utvisning. Han har vidare gjort gällande att hans unga ålder vid gärningen bör leda till en begränsning av återreseförbudets längd.

Grunderna för min bedömning

Utvisning på grund av brott efter den 1 augusti 2022

Reglerna om utvisning på grund av brott i 8 a kap. utlänningslagen (2005:716) ändrades den 1 augusti 2022 (prop. 2021/22:224). Syftet med ändringarna var att det skulle bli möjligt att i fler fall än tidigare utvisa utlänningar som begår brott.

Sänkning av straffvärdegränsen

Ändringarna innebar bl.a. att utvisning oberoende av återfallsrisk numera får ske om brottet har ett straffvärde som motsvarar fängelse i minst sex månader eller som annars är av sådan karaktär att utlännningen inte bör få stanna kvar i Sverige (8 a kap. 1 § första stycket 2 utlänningslagen [2005:716]). Tidigare var straffvärdegränsen ett års fängelse.

Kravet på synnerliga skäl vid långvarig vistelse i landet togs bort

Genom lagändringarna togs kravet på att det ska finnas synnerliga skäl för att utvisa en utlänning som har vistats en viss tid i Sverige bort. Som skäl angavs bland annat att lång vistelsetid inte behöver innebära att utlännningen har etablerat sig i det svenska samhället samt att tryggheten att få stanna i Sverige borde vara villkorad av att utlännningen avhåller sig från allvarlig eller upprepad brottslighet (se a. prop. s. 46 f.).

Utlänningens etablering i det svenska samhället ska särskilt beaktas

Ytterligare en ändring som genomfördes var att domstolen, vid den bedömning av utlänningens anknytning till Sverige som ska göras när en fråga om utvisning prövas, numera särskilt ska beakta i vilken utsträckning utlännningen har etablerat sig i det svenska samhället. Ändringen innebar en åtstramning av den tidigare anknytningsregleringen så att skyddet mot utvisning förbehålls de fall då utlännningen i nämnvärd utsträckning har etablerat sig i det svenska samhället eller har starka familjeband hit. Tidigare praxis konstaterades förlora sin betydelse med dessa regeländringar.

Bestämmelsen om etablering är avsedd att aktualisera delvis samma förhållanden som tidigare inkluderades i begreppet levnadsomständigheter. Liksom tidigare är utlänningens arbetsförhållanden viktiga. Framför allt förvärvsarbete talar för att utlännningen har etablerat sig i Sverige, men också annan sysselsättning såsom studier eller yrkespraktik kan beaktas vid bedömningen av om utlännningen har etablerat sig här. Att utlännningen har ordnade boendeförhållanden kan också tala för att han eller hon har etablerat sig i samhället, medan det motsatta gäller beträffande den som saknar fast bostad. Ytterligare ett förhållande som kan ha betydelse är på vilken grund utlännningen vistas i landet och om utlännningen befinner sig här lagligt. I vilken mån utlännningen behärskar svenska språket liksom hur utlännningen har inrättat sig i samhället i övrigt är också förhållanden som bör beaktas. Den som ägnar sig åt upprepad kriminalitet eller annars lever utanför det reguljära samhället bör enligt förarbetena betraktas som svagt etablerad. Vissa brottstyper kan också i sig tyda på en bristande anpassning till svenska normer och förhållanden. Inte minst gäller detta hedersrelaterad brottslighet. Vid bedömningen av utlänningens etablering bör dessutom hänsyn tas till utlänningens kvarvarande band till hemlandet. (Se a. prop. s. 41 f. med hänvisning till prop. 1993/94:159 s. 15 f. och NJA 2019 s. 316).

Även utlänningens vistelsetid i Sverige bör beaktas inom ramen för etableringsbedömningen. Vistelsetiden har nämligen ett naturligt samband med utlänningens etablering, eftersom förankringen i samhällslivet i allmänhet blir starkare efter hand. En långvarig vistelse i landet måste emellertid inte innebära att utlänningen har rotat sig här och blivit en del av det svenska samhället. Bedömningen av en utlännings anknytning till det svenska samhället bör i det konkreta fallet inte utgå från ett allmänt antagande om att banden till samhället blir starkare över tid. Större vikt bör i stället läggas vid de faktiska band som uppkommit under utlänningens vistelsetid i landet. Det kan mycket väl vara så att en person som varit bosatt i landet i flera år inte har kommit in på den svenska arbetsmarknaden eller t.ex. lärt sig språket särskilt bra. Det kan ifrågasättas varför en sådan person ska ges ett starkare skydd mot utvisning än den som vistats i Sverige en kortare tid men som har etablerat sig här, genom t.ex. arbete eller studier. Vistelsetiden bör således inte ges samma självständiga betydelse som i dag, utan i stället utgöra ett led i bedömningen av utlänningens etablering här. En person som vistas illegalt i riket bör i huvudsak inte åtnjuta ett skydd mot utvisning på grund av vistelsetiden. En vistelse som skett olovligen ska inte medföra ett skydd mot utvisning (jfr NJA 2007 s. 425).

Bedömningen av utlänningens etablering i Sverige kan inte avgöras genom att titta på enskildheter, utan måste bygga på en sammanvägd bedömning av utlänningens situation.

Familjeförhållanden ska beaktas på samma sätt som tidigare

Några sakliga ändringar av bestämmelserna som rör domstolens beaktande av utlänningens familjeförhållanden har inte skett i samband med övriga ändringar. Med familj avses främst make eller sambo samt egna barn eller, om utlänningen själv är underårig, hans eller hennes föräldrar (se prop. 2021/22:224 s. 126).

Förbudet mot att utvisa den som kom till Sverige som ung togs bort

Tidigare gällde ett förbud mot att utvisa en person som kom till Sverige innan han eller hon hade fyllt 15 år. Efter lagändringarna får en sådan person utvisas, men endast om han eller hon har gjort sig skyldig till brottslighet som har ett straffvärde som motsvarar fängelse i minst två år eller som annars är av sådan karaktär att han eller hon inte bör få stanna kvar i Sverige. Utvisning får även ske om utlänningen har återfallit i brott på ett sådant sätt att han eller hon inte bör få stanna kvar.

Avvägningen mot skälen för utvisning

När domstolen avgör om en utlänning ska utvisas bör den väga hans eller hennes anknytning till Sverige mot de skäl som talar för utvisning. Ju starkare skälen för utvisning är desto starkare måste utlänningens anknytning vara för att utvisning ska underlåtas. Vid bedömningen av skälen för utvisning och hur dessa ska vägas mot utlänningens anknytning samverkar brottslighetens karaktär med straffvärdet och de omständigheter som utgör risk för fortsatt brottslighet, t.ex.

återfall i brott eller flerfaldig brottslighet. Brottslighet som innebär angrepp mot någons liv, hälsa, frihet eller frid eller när annars utgjort en påtaglig integritetskränkning är brottslighet av sådan karaktär som ska beaktas som skäl för utvisning och detta gäller i synnerhet om angreppet har varit oprovocerat och utövats i en nära relation (se a. prop. s. 124 och 126). Att utvisningen ska vara proportionerlig följer även av bl.a. Europakonventionen (artikel 8).

En följd av den sänkning av straffvärdegränsen som infördes är att brott med höga straffvärden i ännu större utsträckning än hittills bedömdes bli ett tungt vägande skäl för utvisning. När straffvärdet vida överstiger straffvärdegränsen om sex månader – exempelvis vid allvarigare fall av vålds- och sexualbrott, grova narkotika- och vapenbrott eller allvarlig brottslighet inom ramen för kriminella nätverk – är utgångspunkten att utvisning ska ske om inte mycket starka skäl talar i motsatt riktning. (Se a. prop. s. 45.)

Återreseförbudets längd

Återreseförbudets längd ska bestämmas med utgångspunkt i brottslighetens straffvärde. Om detta motsvarar fängelse i mindre än ett år ska återreseförbudet normalt bestämmas till fem år. Motsvarar det fängelse i ett år eller mer men inte två år ska återreseförbudet normalt bestämmas till tio år. Vid högre straffvärden ska återreseförbudet normalt inte tidsbegränsas. Som skäl för att bestämma återreseförbudets längd på ett annat sätt får domstolen beakta brottslighetens karaktär och risken för att utlänningen kommer att göra sig skyldig till fortsatt brottslighet här i landet. Domstolen får också ta hänsyn till utlänningens anknytning till Sverige och andra särskilda omständigheter som är hänförliga till honom eller henne. (Se 8 a kap. 11 § utlänningslagen.)

Europakonventionen

Att utvisa en person som har sin familj kvar i det utvisande landet utgör ett ingrepp i utlänningens och övriga familjemedlemmars familjeliv, vilket kan stå i strid med artikel 8 i Europakonventionen. Även i fråga om anknytning till landet i övrigt har artikeln betydelse.

Av Europakonventionen följer att ingrepp i den enskildes privat- och familjeliv får göras om det har stöd i lag och är nödvändigt för att tillgodose vissa allmänna eller enskilda intressen, bl.a. den nationella säkerheten och förebyggande av oordning eller brott (artikel 8.2). När det gäller reglerna om utvisning på grund av brott är det främst statens intresse av att förebygga oordning eller brott som ska vägas mot den enskildes intresse av familje- eller privatliv.

Den skärpning av reglerna i utlänningslagen som genomförts år 2022 har i förarbetena bedömts tillgodose angelägna samhällsintressen, nämligen framför allt statens intresse av att förebygga brottslighet men även intresset av att värna den nationella säkerheten (se a. prop. s. 44 f.).

Vid övervägandena om de nya reglerna för utlänningar som kommit till Sverige innan han eller hon fyllt 15 år uttalade regeringen följande i förarbetena (se a. prop. s. 55).

Varken enligt Europakonventionen eller andra internationella åtaganden, t.ex. barnkonventionen, gäller något förbud mot att utvisa den utlänning som kom till landet som ung. Inte ens om utlänningen fötts i landet finns det något absolut hinder mot utvisning. Utvisningen verkställs normalt till det land som han eller hon är medborgare i. Däremot kan framför allt artikel 8 i Europakonventionen, som skyddar rätten till respekt för privat- och familjelivet, begränsa möjligheterna till utvisning i dessa fall. En liknande bestämmelse finns i artikel 16 i barnkonventionen av vilken framgår att inget barn får utsättas för godtyckliga eller olagliga ingripande i sitt privat- och familjeliv. När utlänningen lagligen vistats i mottagarlandet sedan tidig barndom, eller rentav fötts där, måste det enligt Europadomstolen finnas mycket starka skäl för att rättfärdiga en utvisning (jfr bl.a. Maslov mot Österrike, dom den 23 juni 2008, nr 1638/03). I vissa av de fall där domstolen tillämpat detta krav har utvisningen ansetts stå i strid med artikel 8, medan den i andra fall bedömts som tillåten. Konventionen medger således utvisning till och med av andra generationens invandrare, förutsatt att skälen för utvisning är tillräckligt starka. Som utredningen påpekar går det svenska förbudet mot utvisning av den som kom till landet som ung alltså mycket längre än det skydd mot utvisning som Europakonventionen tillerkänner denna grupp. Det absoluta förbudet mot att utvisa en utlänning som kom till landet i tidig ålder saknar också motsvarighet i våra grannländers utlänningslagstiftningar. Förhållandet beaktas i stället i varierande grad både i finsk, dansk och norsk rätt vid avvägningen mot utlännings intresse av att stanna i landet.

Vid grova brott eller upprepad brottslighet av visst allvar har en utvisning ofta ansetts proportionerligt och förenligt med artikel 8 även vid långa vistelsetider i landet och när barn funnits med i bilden. Det har gällt även mindre grova brott än mord, som t.ex. grov misshandel, rån, grova narkotikabrott och våldtäkt. Vid bedömningarna har Europadomstolen även vägt in tidsperioden för utvisningen.

När det gäller personer som inte har bildat en egen familj i det land som utvisningsyrkandet gäller har Europadomstolen angett vissa bedömningskriterier för proportionalitetsbedömningen, nämligen brottslighetens allvar och karaktär, den tid som brottslingen har varit i landet, den tid som passerat sedan brottet och personens uppförande under den perioden, familjesituationen, nationaliteterna för de berörda samt omfattningen av sociala, kulturella och familjära band till det land personen bor i och det land denne riskerar att utvisas till. (se Europadomstolens avgörande nr 1638/03 den 23 juni 2008 i mål mellan Maslov och Österrike punkten 71 och nr 20277/05 den 22 januari 2007 i mål mellan Hizir Kilic och Danmark).

I mål där den dömde har kommit till det utvisande landet som barn eller fötts där och har spenderat åtminstone större delen av tiden där utan att begå brott har domstolen uttalat att det krävs mycket starka skäl för att rättfärdiga en utvisning, särskilt om brottet begåtts när en person var underårig (se Maslov mot Österrike p. 75). Europadomstolen har även uttalat att utvisningen ska ses som en sista utväg (p. 83). Europadomstolen har dock i ett avgörande från 2018 godtagit att en person som i mycket unga år kom till Danmark och i vuxen ålder hade gjort sig skyldig till rån utvisades (se Lavakovic v. Danmark, no. 7841/14, 23 oktober 2018, §§ 42–45). Domstolen har utgått från att våldsbrott ger starkare anledning till utvisning än andra brott (se t.ex. Maslov mot Österrike p. 81).

De senaste åren har Europadomstolen alltmer kommit att betona de nationella domstolarnas utrymme att skönsmässigt bedöma om en utvisning utgör en proportionerlig inskränkning av privat- och familjelivet när en bosatt migrant har gjort sig skyldig till brott. Domstolen har därvid framhållit att i de fall den nationella domstolen har gjort en noggrann avvägning mellan berörda intressen med tillämpning av de bedömningskriterier som följer av Europadomstolens praxis, måste det krävas starka skäl för att Europadomstolen ska ersätta den nationella domstolens bedömning med sin egen. Sådana skäl bör enligt Europadomstolen inte anses föreligga när den nationella domstolens slutsatser grundar sig på en bedömning av det slag som beskrivits ovan och dessa varken framstår som godtyckliga eller uppenbart orimliga. (Se SOU 2021:61 s. 88 f. med hänvisning till avgörandena Ndidi mot Förenade Kungariket, p. 76, Levakovic mot Danmark, p. 45, och Khan mot Danmark, p. 81 samt jfr Hamesevic mot Danmark, beslut den 16 maj 2017, p. 43 och Alam mot Danmark, beslut den 6 juni 2017, p. 35).

Min bedömning

Jag ansluter mig till vad hovrätten har kommit fram till i fråga om straffvärdet, med hänvisning till de skäl som hovrätten har angett för detta. Min uppfattning är vidare att utgångspunkten för beräkningen av ungdomsreduktionen i vart fall inte understiger 21 år, som är den utgångspunkt som hovrätten har kommit fram till. Jag instämmer i hovrättens överväganden om påföljdsval.

Syftet med de nya reglerna om utvisning på grund av brott är att utvisning av utländska medborgare ska ske i flera fall än tidigare. Vid bedömningen ska dock alltid skälen för utvisning vägas mot utlänningens anknytning till Sverige. Hovrätten har väl utvecklat skälen för utvisningsbeslutet i det här fallet. Jag ansluter mig helt till dessa skäl.¹

När det gäller återreseförbudets längd, så är detta en faktor som Europadomstolen har fäst vikt vid när den bedömer om en utvisning är

¹ Det finns en mindre felaktighet i hovrättens dom. I domskälen anges att OC direkt efter mordet skriver ”Ja har gjort allt i gatan i min ålder” och ”Från bomb till skjutning till allt”. Det stämmer att han skrivit detta, men det skedde inte direkt efter mordet utan sommaren före mordet.

proportionerlig enligt artikel 8 i Europakonventionen. I svenska förarbeten har frågan om vilken vikt som bör läggas vid olika omständigheter i förhållande till brottslighetens straffvärde vid överväganden om återreseförbudets längd överlämnats till domstolarnas bedömning i det enskilda fallet (se prop. 2021/22:224 s. 70). I det här fallet, med ett straffvärde för den samlade brottsligheten som vida överstiger fängelse i två år, ska återreseförbudet normalt inte tidsbegränsas (se a. prop. s. 64).

Vid min helhetsbedömning – med beaktande framför allt av det mycket höga straffvärdet, brottslighetens karaktär i form av ett hänsynslöst och välplanerat mord i gängkriminell miljö samt den höga risken för återfall i allvarlig brottslighet – utgör inte det förhållandet att OC var under 18 år vid gärningen, men inte är det numera, och att han bott i Sverige sedan födseln tillräckliga skäl för en tidsbegränsning av återreseförbudet.

Hovrättens dom bör stå fast.

Bevisuppgift och handläggning

Som bevisning åberopas Polismyndighetens promemoria och bedömning av äktheten av OC:s gambiska pass (s. 701–703 i förundersökningsprotokollet, del 1 i huvudprotokollet), till styrkande av att OC har ett äkta gambianskt pass.

Målet kan avgöras utan förhandling.

Katarina Johansson Welin

Eva Bloch

Kopia till

Kammaråklagarna Kajsa Lindberg och Emma Hilmersson
Södra åklagarkammaren i Stockholm (AM-33804-23)
Utvecklingscentrum